

(6) שבת תרומת הבצק

שאלה: יום ל"א של בן בכור שבאותו יום פודין אותו אם חל בשבת היאך יעשו, צריכים להמתין בפדיון עד אחד בשבת או, אם יש תקנה שיהא נפרד בשבת.

תשובה: יראה דאין למצוא תקנה שיהא נפרד בשבת, ואע"ג דיכול לפדות (ובכלי) [בכלי] כסף או בשאר שוה כסף ה' סלעים בדבר שמותר לטלטל בשבת, דאין צריך לפדות דווקא במעות, ואפי' אם היה בא לפדותו במעות היה תקנה בדבר, כגון שיתן לכהן המעות בע"ש כדי שיהא פדוי בהן לאחר בשבת. וכה"ג מהני שפיר והכי מסקינן בהדיא פרק יש בכור (בכורות מט, א), רבין לרב ובין לשמואל אם פדאו בתוך שלשים במעות כדי שיהא פדוי בהן לאחר שלשים ולא נתאלכו המעות בנו פדוי בהן. מכל מקום נראה דלאו שפיר למיעבד כהני תרי גווני, דאי בא לפדות בכלי כסף או שוה כסף בשבת גופיה דומה למקח וממכר, ונראה הדברים דטפי איכא למיגור בהכי ממאי דגזרו רבנן דאין מקדישין ואין מעריכין ביו"ט ואצ"ל בשבת משום גזירה דמקח וממכר כדאימא בהדיא פ' בתרא דביצה (לז, א). ולפי מה שכתבו הגאונים סדר הפדיון דשואל הכהן מאי בעית טפי בנך בכורך או ה' סלעים, כל כה"ג דמיא טובא לקניין ומכירה.

ובאידך גזונוא נמי שיתן המעות לכהן בע"ש כדמבאר לעיל, גם כזה יש גמגום. היאך יעשה עם הברכות שצריך לברך וגם עם הסעודה שרגילין לעשות בשעת הפדיון. כמו שמצאתי הועתק מספר פרנס' שוהגים לעשות סעודה לפרסומי מצות'. וכן מוכח מן התלמוד דאפי' בימיהם היו נוהגים לעשות סעודה לפדיון הבן, כדאימא פ' מרובה (בי"ק פ, א) רב ושמואל רב אסי איקלעו לבי שבעו הבן ואמרי לה לבי ישוע הבן ופרשיי ישוע הבן משתה היו עושין לפדיון הבן, וכתבו שם התוס' וכן פ"י בערוך? ישוע הבן פדיון הבן.

והאידך יעשו סעודה לפרנס המצוה בעוד שאין בנו פדוי. ואם יעשו הסעודה בשבת שכבר פדוי הוא אם לא נתאלכו המעות, מאן נימא לן דאיכא פרסומא כה"ג, שאין רואין הפדיון בשעת הסעודה²³. ותו דהיאך יעשה עם הברכות דברכת פדיון ושהחיינו, אם יברך בע"ש בשעת תנית המעות אכתי אין בנו פדוי לשמואל, וגם לרב אכתי לא מחייב לפדותו והיאך יברך וציונו ובפולגותא דרב ושמואל אינו אלא בדיעבד אי פדוי או לאו. ובשבת אין ראי לברך דלאו מידי קעביד השתא וממילא הבן פדוי בכניסת שבת שהוא יום ל"א כל כמה דלא נתאלכו המעות²⁴, ולהכי עדיף טפי למינטריה עד א' בשבת. ואע"ג דבשילהי פ"ק דבכורות (יג, א) משמע דלאו שפיר דמי לאחר הפדיון מל"א יום ואילך, מ"מ אשכחן דמאחרים כמה מצות כדי לעשות כתיקונן ובהכשר ובהידור, וכן שמעתי שנמצא בספר אחד²⁵ שאין לעשות הפדיון כשחל ל"א בו ונראה לנהוג הכי.

(8) לית בתך סוסר איהו

ושדר לן ספיקתי ועלתה לו צתחים צענין ומסרו, (ח) אם עשה סקנין צענין סמל חסן מלות סקנין סקצע צצנת אם יש צו עשום חסיד עקם ונמוכ צצנת או לא כין סאיני עישה מעשה עבדים וקנין צצנת, וסבל נעשה צחיל, ומלות סקנין צצנת עמילא אחי ולא דני למלוס לככי קידם סשצם לעשות לו מלאכה או לקנין ולווכר עזרו צצנת דלסקי כין סקיצע מלאכתו צצנת, ומשום לככי זס עישה מלאכתו ע"ד יסחל צצנת וסול לזס לו לעיני מעשה צצנת דוקא, חבל צצנת זס לא נעשה סוס דצנ צצנת חלל מניחל אחי ע"י מעשה סעסם קידם צצנת.

(5) לית בהרעא

סימן קנ"ט

לכבוד אחי חביבי הרב רבי בונם נ"י הגאב"ד ריק"ק מאטרסדארף

מכתב אחי כוונתים הגיעני לכונן היום, ולעולם טכודתי וחולסת כמי צעניס אייל להסני על כל דצרוי, ולעולאום לטו צווקלח סקני על סד ונחנן צקלו, וסול. על ספיקתי צצניול סגט קידם צצנתים סמנל חס סקור מוסם צצנת, וכן צויה דקיייל אין קנין צצנת. חס ווכר לו ספן צצניס צווסכיס או צצנף, ולחנן סקניס לך לנחה, דצצנת נגור סקנין, וכן ווכר לו צצניס צוונעסיו צצנל' ציעסס כך וכן, חס ווכר לקייס סמנל' צוונעסס צצנת, צעני' סקניס סקנין לווסרע צצניס, דייל דצצניסס ווסר, דצצנל' חס ווכר חס ווכר וועסס צצנת חלל דועלעו נגור דסקי, וכן צצני חף דועסס וועסס ויוני סו לך קייס סמנל', חבל סוכר נגור לווסרע צצנת, או דצצניסס חס ווכר, צלי וועסס נגור סקנין צצנת, וצצני וועסס דועסס קידם סמנל' גורס לנגור סקנין או צלי ווכר וצ' חס ווכר, או צצנל' עיכ חוכך דצרוי.

לבאורה חיל להוכיח וועסס סמנין צצנל' דלון פודין צצנת, ולא לחינין יסן ללסן סוונות וועסס, דלך יעסס עם סצנכות (וסוצנ צווגיל סקניל' סק"ס) וסכי ספדיון אייל לחול כיל צצנת, ולענין לולי סצנכות וסכעודס סיס ווסר לפרות ע"י כניסת וועסס לכונן צצניס, סיסול ספדיון צצנת, סכי ונצול דדון ח' סמל סני, ולך ויוו לךך חלס גדולס לזס וועסס.

וליס סווייכו כפסע, דנין צצנל' וכן צצנל' סיסול צצנת סו צצנת, ידיו וסוכו חסו:

(7) אכרת נשפה איהו

סימן ק"ד

בענין עשיית קנין בחול שיהא בשבת ויו"ט וברברי תשובת רעק"א שדן בזה

כ"ה מנ"א תשכ"ח.

מע"כ ידידי הנכבד מהר"ר יוסף כהנא שליט"א.

הנה בדבר עשיית מעשה הקנין בע"ש שיחול הקנין למחר בשבת ויר"ט שהאריך רעק"א בתשובה סימן קנ"ט, והביא בחלה ראה מתה"ד שהביא המג"א סימן שליט"א סק"ח להיתר מהא דכתב בפדיון הבן שאין יכול ליתן חמש סלעים בע"ש שהוא יום השלשים שיחול הפדיון למחר בשבת מטעם דאין יעשה עם הברכות אלמא דמצד איסור שבת בזה שיחול הפדיון בשבת היה מותר, אבל מסיק באריכות שאסור מסוגיא דיומא דף י"ג ולא כתב שם להרץ דברי התה"ד שהסכים לו המג"א. ולא משמע שפליג רעק"א על תה"ד והמג"א ברין פדה"ב שלא כתב בסוף דבריו שהוא דלא כתה"ד והמג"א. ובכלל דחק לומר שפולגו על תה"ד והמג"א בשביל ראה אף אם היתה ראה גדולה, וכ"ש בראה זו מסוגיא דיומא שאינה ראה מוכרתת להכריע נגדם.

ולכן צריך לומר דהראיה מתה"ד אינה ראייה ולא חש רעק"א לרחוקת, דהנה עצם הדין דאין פודין הבן בשבת לא הוכר בגמרא בכיצה דף ל"ו שהוא הדין שאסרו דברים אלו, אבל הריב"ש כתב שאסרו לפדות הבן בשבת, וצריך טעם דהא לא דמי לאיסור להקדיש דדמי למו"מ שהוא קנין לגבוה, ואף שליכא בהו החשש דשמא יכתוב כתבו שם רש"י ותוספות בדף ל"ו שבכלל מו"מ הוא וחדא גזירה הוא שאסור מו"מ ואין לחלק האיסור בשביל הטעם, דפדיון הבן אינו בכל פדיון כגון קדשים ומע"ש שהקדושה חלה על הפדיון, וגם לא לפדיון פטר חמור שבכור החמור היה צריך עריפה ואסור בהנאה והפדיון סלק מאתו חיוב העריפה והאיסור הגאה, דבן הבכור אין בו שם קדושה לדינא ולא שום איסור וגם לא נעשה על הסלעים שום קדושה ואיסור, אלא שלשמא בעלמא קראו הכתוב בלשון פדיון מאיזה טעמים. נסתרים.

ולדינא ראיית רעק"א ג"כ אינה ראייה ונמצא שאין ראייה לא לאיסור ולא להיתר ויש להחמיר בספק ובפרט שכבר הורה וכן הגאון רעק"א לאיסור, עד שיבורר יותר בעה"י.